

ความหลากหลายของประชาสังคม

ท้องถิ่นปริทรรศน์

๑ สมพันธ์ เตชะอธิก

เอ็นจีโอบางส่วนก็เปลี่ยนแปลงตัวเองมาเรียกเป็นประชาสังคม

จากการที่สังคมไม่ยอมรับบทบาทความเคลื่อนไหวที่ต่อสู้แก้ไขปัญหาวงบ้าน ความไม่เป็นธรรม การแย่งชิงทรัพยากรจากชุมชนความเหลื่อมล้ำและไร้อำนาจ ขณะที่ชุมชนยากลำบากมากขึ้นและขาดแคลนทรัพยากรเงินทุน ด้วยต่างประเทศได้ถอนตัวออกจากประเทศไทย ไปสนับสนุนประเทศอื่นๆ เพราะรัฐบาลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันประกาศเป็นประเทศที่เจริญแล้วสามารถใช้เงินพัฒนาประเทศด้วยตนเองไม่ต้องรับความช่วยเหลือจากต่างชาติ ทำให้เอ็นจีโอทำงานยากลำบากและต้องอาศัยทุนทางสังคมของตนเอง

การปรับตัวมาเรียกเป็นประชาสังคมและพยายามผลักดันให้มีพระราชบัญญัติประชาสังคมเพื่อนำเงินกำไรจากกองสลากกินแบ่งรัฐบาลมาสนับสนุนการทำงานประชาสังคมจึงเป็นความเคลื่อนไหวผลักดันให้เป็นจริงในช่วงนี้

ประชาสังคมเป็นองค์กรหรือหน่วยงานใหม่? ที่เรียกว่าสมาคม มูลนิธิ สมาคมเกษตรกร สมาคมพัฒนาการเมือง สมาคมองค์กรชุมชน ฯลฯ หรือ เป็นเพียงการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ เพื่อบรรลุภารกิจใดภารกิจหนึ่งแล้วก็กลับไปทำงานประจำของแต่ละคน เช่น รวมกันตัวในเหตุการณ์ 14 ต.ค.2516 หรือพฤษภาทมิฬ 2535 เป็นต้น

หรือในรูปสมัชชาคนจน สมัชชาสุขภาพ สมัชชาสิ่งแวดล้อม สมัชชาเด็กและเยาวชน ฯลฯ หรือล่าสุดในชื่อประชารัฐที่รวมภาครัฐ เอกชนและคนชั้นกลางที่เรียกเวทีต่างๆ ของตนว่าประชาสังคม คงไม่มีอะไรถูกอะไรผิด เพราะมีความหลากหลายมากในความรู้ ความเข้าใจและการให้นิยามที่ยังไม่มีใครฟันธงแล้วได้รับการยอมรับทั้งแผ่นดิน

อย่างไรก็ตามเมื่อพากันเรียกเป็นประชาสังคมหมดในความหลากหลายกลุ่ม จึงต้องทำความเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร ณ ที่นี้ พอแยกประชาสังคมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1.ประชาสังคมแบบตื่นตัว ตื่นรู้มีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม มีจิตอาสาทำงานสาธารณประโยชน์ ไม่แสวงหาผลกำไรและมีบทบาทแสวงหาทางเลือกที่ดีให้แก่สังคม

2.ประชาสังคมแบบเอ็นจีโอ ความจริงคนส่วนหนึ่งก็ไม่เห็นด้วยที่เอ็นจีโอจะไปเรียกตัวเองว่าเป็นประชาสังคม สมัชชาเอ็นจีโอที่เคยมีกลายเป็นสมัชชาประชาสังคม ประชาสังคมแบบเอ็นจีโอไม่ได้มองโลกสวย มีแนวคิดเชิงบวกไปหมด พวกเขายังไม่ยอมรับอำนาจรัฐ นักการเมืองและภาคเอกชน ที่สร้างความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมแก่สังคม โดยเฉพาะกับชาวบ้านที่ไร้อำนาจและยากลำบากเป็นผู้เสียสละทาง

การพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบทางเลวร้ายมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้การต่อสู้และเคลื่อนไหวเคียงข้างชาวบ้านยังเป็นการกิจหลักที่ขัดแย้งกับอำนาจรัฐและนายทุน

3.ประชาสังคมแบบพื้นที่ เดิมเรียกองค์กรชุมชน/องค์กรชาวบ้านและเครือข่ายทางสังคม กลุ่มคนเหล่านี้มีกิจกรรมการพัฒนาในระดับพื้นที่ ต่อมาพยายามรวบรวมคนที่หลากหลายทั้งราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เอกชน เอ็นจีโอ พระและผู้นำชุมชน ให้มีประชุมและทำงานขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน

4.ประชาสังคมตามกระแส เน้นการจัดเวทีประเด็นต่างๆ พร้อมทำงานสามัคคีทุกฝ่าย คนเข้าร่วมมีปฏิบัติการในพื้นที่บ้างไม่มีบ้างไม่ผูกพันกันเป็นองค์กรส่วนใหญ่เป็นคนชั้นกลางและผู้นำชุมชนมาร่วมเวทีตามกระแสสังคม

5.ประชาสังคมหน่อมแน้ม/ไร้เดียงสา สามารถจัดตั้งและเสนอตัวเป็นกรรมการระดับชาติได้หลายๆหน่วยงาน ชอบใส่สูท ขึ้นเครื่องบิน ไม่เคยแสดงบทบาทอะไรในจังหวัด พื้นที่หรือกรุงเทพฯ เลย ไม่มีความคิดเห็นใดๆ ให้แก่ใคร มุ่งเอาตำแหน่งและผลประโยชน์จากเงินเดือน เบี้ยเลี้ยงประชุมและค่าเดินทาง คนเหล่านี้แทรกตัวเข้าไปใหญ่ได้โดยที่หน่วยงานต่างๆไม่เคยตรวจสอบประวัติและผลงานจริงจึงอาศัยเป็นคนพูดเก่งเขียนเก่งหลอกคนเก่ง